

เพชรพิณิจ

ย้อน คำสอน บรรพบุรุษ ไม่เชื่อ อย่าลบหลู่

พิณิจ จันทร และคณะ
รวบรวมและเรียบเรียง

ย้อนคำสอนบรรพบุรุษ

ไม่เชื่อ
อย่าลบลูก

พินิจ จันทร และคณะ
รวบรวมและเรียบเรียง

ย้อนคำสอนบรรพบุรุษ ไม่เชื่ออย่าลบหลู่

พินิจ จันทร และคณะ รวบรวมและเรียบเรียง

ราคา 245 บาท

๑ ได้รับอนุญาตจัดพิมพ์จากเจ้าของลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ.2558 ห้ามลอกเลียนส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ มิเช่นนั้นจะถือว่าละเมิดลิขสิทธิ์และมีความผิดทางอาญา

จัดพิมพ์โดย

 สำนักพิมพ์ เพชรพินิจ

ในเครือบริษัท เพชรประกาย จำกัด

81 อาคารเพชรประกาย ถนนเสรีไทย

แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ 10510

โทรศัพท์ 0 2540 5535 # 103 โทรสาร 0 2540 5568

Homepage : <http://www.phetpraguy.com>

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

พินิจ จันทร.

ย้อนคำสอนบรรพบุรุษ ไม่เชื่ออย่าลบหลู่.-- กรุงเทพฯ : เพชรพินิจ, 2565.
272 หน้า.

1. ความเชื่อ. I. ชื่อเรื่อง.

121.6

ISBN. 978-616-578-267-8

บรรณาธิการ พินิจ จันทร

ออกแบบปก มะจิง

ศิลปกรรม มะจิง

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซี แอนด์ เอ็น

199 หมู่ที่ 5 ซอยพุทธบูชา 44 ถนนพุทธบูชา

แขวงบางมด เขตทุ่งครุ กรุงเทพฯ 10140

จัดจำหน่ายโดย

บริษัท อมรินทร์ บুক เซ็นเตอร์ จำกัด

108 หมู่ที่ 2 ถนนบางกรวย-จตุรนต์อม

ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางกรวย นนทบุรี 11130

โทรศัพท์ 0 2423 9999 โทรสาร 0 2449 9500-6

Homepage : <http://www.naiin.com>

ความเชื่อความศรัทธา
นับว่าเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มา
ตั้งแต่ยุคไคสมัยใดก็มีอาจฟังธงได้

ตัวอย่าง

คำนำสำนักพิมพ์

ความเชื่อนับได้ว่าเป็นพื้นฐานแห่งการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์และศาสนา อันก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าโทษหลายประการ คือ

- ความเชื่อทำให้เกิดความมั่นใจ
- ความเชื่อทำให้เกิดพลัง
- ความเชื่อทำให้เกิดความสามัคคี
- ความเชื่อทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
- ความเชื่อทำให้เกิดรูปธรรม
- ความเชื่อเป็นพื้นฐานให้เกิดปัญญา
- ความเชื่อทำให้เกิดการนับถือศาสนาอย่างมั่นคง
- ความเชื่อทำให้เกิดฤทธิ์ทางใจ

ดังนั้น ความเชื่อจึงมักเกิดขึ้นจากความคิดคำนึงว่าสิ่งนี้ดี สิ่งนั้นไม่ดี จะต้องส่งผลกระทบต่อเช่นนั้น เป็นเช่นนี้ ความเชื่อที่ปรากฏจึงเป็นข้อห้ามคำสอนของคนโบราณ ย่อมเป็นสิ่งทำทนายต่อดวงปัญญาของมนุษย์ผู้นำสมัยอย่างยิ่ง

หากศึกษาให้ ถ่องแท้ จะทราบถึงเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษว่า ข้อห้ามคำสอนนั้นทรงคุณค่าต่อ สังคมเพียงใด

บรรณาธิการ

คำนำผู้เขียน

ความเชื่อความศรัทธา นับว่าเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มาตั้งแต่ยุคใดสมัยใดก็มีอาจพิสูจน์ได้ เพราะความเชื่อมันเป็นความมั่นใจต่อสิ่งนั้นว่ามันคือความจริง ว่ากันมาตั้งแต่จำความได้ก็คงไม่ผิดนัก

กล่าวว่า โดยความเชื่อของคนเรานั้นมีมากมายร้อยแปดพันเรื่อง โดยความเชื่อบางเรื่องอาจมีเหตุผล มีที่มาที่มีความน่าเชื่อถือ แต่บางเรื่องอาจเป็นเพียงตำนานที่เล่าต่อกันมาเพื่อให้ปฏิบัติตาม จนกลายเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม (หรือแม้แต่ศาสนา) แต่ทุกความเชื่อก็ขึ้นอยู่กับวิจารณญาณของแต่ละบุคคลด้วยเช่นกัน

สำหรับเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อความศรัทธา ที่คณะผู้จัดทำได้สรุปและรวบรวมเอาไว้ในหนังสือเล่มนี้ อาจไม่ครอบคลุมทั่วทุกเรื่อง เพราะยังมีเรื่องความเชื่อความศรัทธาอีกมากมายที่บางเรื่องหรือแม้แต่ท่านเองก็อาจเปิดเผยให้ใครรับรู้ได้ เป็นต้น

ด้วยความปรารถนาดี

พินิจ จันทร

สารบัญ

บทนำ	ความหมายของความเชื่อ	10
หมวดที่ 1	ความเชื่อทางศาสนา ภาพ สวรรค์ นรก	15
	ความเชื่อและความศรัทธาอย่างพุทธมามกะ...19	
	ความเชื่อตามหลักในพระพุทธศาสนา...23	
	ความเชื่อในแต่ละยุคและสมัย...26	
	ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องชาติภพ สวรรค์ นรก...32	
	ความเชื่อเรื่องเทวดาและเทพารักษ์...37	
	ความเชื่อและศรัทธาจากตุคามรามเทพ...40	
	ความเชื่อเรื่องทศกัณฐ์...45	
	ความเชื่อเรื่องตั้งศาลพระภูมิ...47	
	ความเชื่อเรื่องวัยเบญจเพส...51	
	ความเชื่อเกี่ยวกับฝัน...52	
	ความเชื่อเรื่องโชคกลาง...63	
	ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์...64	
	ความเชื่อพิธีกรรมมัดตราสัง...66	
หมวดที่ 2	ความเชื่อแบบพื้นบ้านและตำนาน	71
	ความเชื่อเรื่องพญาคูรุฑ...71	
	ความเชื่อเรื่องยักษ์...78	
	ความเชื่อเรื่องบั้งไฟพญานาค...80	
	ความเชื่อเกี่ยวกับฟ้าแลบ ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า...85	

ความเชื่อของชาวล้านนา...90
ความเชื่อของชาวเขา...95
ความเชื่อเรื่องเรือแข่ง...98
ความเชื่อคนอีสานเรื่องแห่นางแมวขอฝน...104
ความเชื่อพิธีไล่ผีแล้ง...107
ความเชื่อพิธีการผูกขวัญหรือสู่ขวัญ...108
ความเชื่อเรื่องทำเลที่ตั้งปลูกบ้าน (ฮวงจุ้ย)...109
ความเชื่อเรื่องยกเสาเอก...116
ความเชื่อการรับขวัญข้าว...120

หมวดที่ 3 ความเชื่อและพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ 123

ความเชื่อเรื่องเวทมนตร์และคาถา...124
ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์...126
ความเชื่อเรื่องสักยันต์และคงกระพันชาตรี...127
ความเชื่อเรื่องการทำทรงเจ้าเข้าทรง...134
ความเชื่อเรื่องการแก้เคล็ด
สะเดาะเคราะห์และดวงชะตา...138

หมวดที่ 4 ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผีและวิญญาณ 153

การจัดแบ่งย่อยประเภทของผีไทย...157
ความเชื่อเกี่ยวกับผีของคนอีสาน...167
ความเชื่อเรื่องวิญญาณ...172
ความเชื่อเรื่องปรากฏการณ์หลังความตาย...176
ความเชื่อเรื่องการนับถือผีบ้านผีเรือน...181
ความเชื่อเรื่องผีจ้างหนัง...183

หมวดที่ 5 ความเชื่อเรื่องวันและข้อห้าม

189

- ห้ามขึ้นบ้านวันเสาร์...189
- ห้ามเผาผีวันศุกร์...190
- ห้ามโกนจุกวันอังคาร...190
- ห้ามแต่งงานวันพุธ...191
- พุธห้ามตัด, พุธหัสฯ ห้ามถอน...192
- สงฆ์ 14, นารี 11...192
- ห้ามใส่ชุดดำเยี่ยมคนป่วย...193
- จิ้งจกร้องทักห้ามออกจากบ้าน...193
- ตุ๊กแกร้องกลางวันจะมีเหตุร้าย...194
- นกแสกเกาะหลังคาบ้านจะเกิดกลางร้าย...195
- นกถ่ายรดศีรษะจะมีโชค...196
- เมื่อตัวเงินตัวทองคลานเข้าบ้าน...196
- กลางคืนได้ยินเสียงร้องเรียกห้ามขานรับ...197
- อาถรรพ์หมายเลข 13...197
- ผมหยิก หน้าก้อ คอต้อ คิ้วสั้น คบไม่ได้...198
- ไทยเล็ก เจ๊กดำ คบบได้จริงหรือ...198
- คนหลายเสียงคบไม่ได้...199
- ห้ามนำต้นไม้ในวัดไปปลูก...200
- ตาเขมน...200
- เมื่อสัตว์ป่าเข้าบ้าน...201
- หิวหักไซค์ไม่ดี...202

หมวดที่ 6 ความเชื่อทั่วไปแบบโบราณ

205

- ความเชื่อช่วงตั้งครรภ์...205
- ความเชื่อเกี่ยวกับวิธีเลี้ยงลูก...207
- ความเชื่อเมื่อสมัยเด็ก ๆ...208
- ความเชื่อในช่วงมีรอบเดือน...210

คนหัวล้านมักเจ้าชู้และเจ้าเล่ห์...212
 คนเกิดมามีปานแสดงว่าเคยเกิดมาแล้ว...212
 ได้กลิ่นธูปหมายถึงวิญญาณ...213
 ผึ้งทำรังในบ้านมีโชค...213
 ต้นว่านนำโชค...214
 เลือกก้าวเท้าและเวลาก่อนออกจากบ้าน...215
 มีชนกันขณะกินข้าวจะมีแขกมาเยือน...216
 เมื่อได้เสื้อผ้าและของใหม่...216
 ประเภทเครื่องประดับ...217
 ถ้าออกแดดวันเสาร์และใส่เสื้อผ้าสีดำ...217
 ห้ามให้น้ำหอมและรองเท้าคนรักอาจเลิกกัน...218
 ถ้าช่วงไหนคุณรู้สึกดวงไม่ดี...218
 วันตัดผมยอดฮิต...218
 อย่าใช้ของมีตำหนิ...219
 ความเชื่ออื่นๆ...219

หมวดที่ 7 ความเชื่อแบบผสมผสาน 223

ความเชื่อเรื่องลัทธิ...223
 ความเชื่อเรื่องโลกาวินาศ...227
 ความเชื่อเรื่องการกินเจและอภินิหาร...233
 ความเชื่อเทศกาลตรุษจีน...239
 ความเชื่อเรื่องพระจันทร์...241
 ความเชื่อเรื่องเลข 8 คนจีนและเลข 9 คนไทย...245
 ความเชื่อพันธุ์ไม้มงคลไทยและจีน...246
 ความเชื่อเกี่ยวกับหินสี...256
 ความเชื่อเรื่องมนุษย์หมาป่าและวานร...261
 ความเชื่อเรื่องมนุษย์ต่างดาว...263

ความหมาย ของความเชื่อ

ความเชื่อ คือการยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติ ความเชื่อเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกรูปทุกนาม สิ่งที่มนุษย์ได้สัมผัสทางใดทางหนึ่งจากอายตนะทั้ง 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เป็นต้นเหตุของความเชื่อ

นอกจากนี้แล้ว ความเชื่อยังเป็นสัญเจตนา เมื่อเกิดการเพาะบ่มความเชื่อโดยอาศัยสิ่งแวดล้อมที่ได้สัมผัสเป็นประจำ เป็นเครื่องช่วยให้ความเชื่อเจริญเติบโต จึงเกิดรูปเกิดสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง จึงเกิดความเชื่อในรูปแบบความเชื่อที่เป็นรูปธรรม และความเชื่อที่เป็นนามธรรม

ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ระบุถึงความเชื่อไว้ว่า ศรัทธา (น.) ความเชื่อ ความเลื่อมใส (ส.) ศต.ภิกฺขุญฺญ จิตต์ถรรรม กล่าวไว้ว่า ความกลัว แลความไม่รู้เป็นเหตุให้เกิดความเชื่อ และความเชื่อ ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดศาสนา วัฒนธรรมความเชื่อทางศาสนา

คือ แนวทางการประพฤติปฏิบัติตามหลักการ และคำสั่งสอนของ ศาสนานั้น ๆ เพื่อหวังความสุขแก่ตน

ความเชื่อเป็นพื้นฐานให้เกิดการกระทำต่าง ๆ ทั้งด้านดีและด้าน ร้าย ธรรมชาติของคนเราจะมีความเชื่อและความไม่เชื่อเป็นของตัวเอง คือ ระหว่างความศรัทธา และไม่ศรัทธา

คนที่มี จลศรัทธา กับ อจลศรัทธา คือ ศรัทธาที่หวั่นไหวและ ศรัทธาที่มั่นคงไม่หวั่นไหว ดังนั้นการจะกำหนดให้แต่ละบุคคลเชื่อ อย่างเดียวกันย่อมทำได้ยาก เพราะความเชื่อที่ให้ผลตรงกันข้ามก็มี และความไม่เชื่อเกิดผลไปอีกแนวหนึ่งก็มี ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

- ความเชื่อ
- ความไม่เชื่อ

ตัวอย่าง

ความเชื่อแบ่งออกเป็น 2 อย่างคือ เชื่ออย่างมีเหตุผล และเชื่อ อย่างไม่มีเหตุผล

ความไม่เชื่อ ได้แก่ การปฏิเสธ หรือมีความเห็นเป็นอื่น อันขัด ต่อเหตุผลของความเป็นจริง ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวความเชื่อ ไว้ 4 อย่างคือ

- กัมมสัทธา -> เชื่อกรรม
- วิปากสัทธา -> เชื่อผลกรรม
- กัมมัสสกตาสัทธา -> เชื่อว่าสัตว์มีกรรมเป็นของตน
- ตถาคตโพธิสัทธา -> เชื่อในความรู้ของพระตถาคตคือ พระพุทธเจ้า

ความเชื่อ 10 ประการ ในกาลามสูตร ได้แก่

- ไม่ควรเชื่อตามตำรา
- ไม่ควรเชื่อตามที่ได้ยินมา
- ไม่ควรเชื่อเรื่องที่เล่าสืบ ๆ กันมา
- ไม่ควรเชื่อตามครูบาอาจารย์
- ไม่ควรเชื่อคนที่เป็นครูเล่าให้ฟัง
- ไม่ควรเชื่อมงคลตื่นข่าว
- ไม่ควรเชื่อเมื่อมีอำมิส (สินจ้างรางวัล) ล่อให้เชื่อ
- ไม่ควรเชื่อที่เขาแนะนำให้เชื่อ
- ไม่ควรเชื่อโดยเขาบังคับให้เชื่อ
- ไม่ควรเชื่อที่เขาอ้างเหตุให้เชื่อ

เชื่ออย่าง

พระพุทธองค์ทรงตรัสเทศนา ให้เชื่อด้วยศรัทธาและปัญญาของตน จะเป็นอจลัตถา ความเชื่อไม่คลอนแคลน ความเชื่อในโลกุตระธรรม เป็นความเชื่ออันยอดเยี่ยมเพราะจะนำบุคคลผู้เชื่อให้เข้าถึงนวลโลกุตระธรรม คือ มรรค ผล และนิพพาน อันเป็นความเชื่อชั้นสูงสุดนับเนื่องในตถาคตโพธิสัทธา ความเชื่อในการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ความเชื่อนับเป็นพื้นฐานแห่งการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์และศาสนา อันก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

- ความเชื่อทำให้เกิดความมั่นใจ
- ความเชื่อทำให้เกิดพลัง
- ความเชื่อทำให้เกิดความสามัคคี

- ความเชื่อทำให้เกิดสร้างสรรค์
- ความเชื่อทำให้เกิดรูปธรรม
- ความเชื่อเป็นพื้นฐานให้เกิดปัญญา
- ความเชื่อทำให้เกิดการนับถือศาสนาอย่างมั่นคง
- ความเชื่อทำให้เกิดฤทธิ์ทางใจ

อย่างไรก็ตาม ความเชื่อมักเกิดขึ้นจากความคิดค่านึงว่าสิ่งนี้ดี สิ่งนั้นไม่ดี จะต้องส่งผลกระทบต่อเช่นนั้น เป็นเช่นนี้ ความเชื่อที่ปรากฏ เป็นข้อห้ามคำสอนของโบราณ ย่อมเป็นสิ่งท้าทายต่อดวงปัญญาของ มนุษย์ผู้นำสมัยอย่างยิ่ง หากศึกษาให้ถ่องแท้ จะทราบถึงเจตนารมณ์ ของบรรพบุรุษว่า ข้อห้ามคำสอนนั้นทรงคุณค่าต่อสังคมเพียงใด

ตัวอย่าง

ที่มา : พระอาจารย์ศิริวงศ์ ครูพันธ์กิจ : 12 กรกฎาคม 2545

တိပိဋက

ความเชื่อทาง ศาสนา ภูพ สวรรค์ นรก

ในบทพระนิพนธ์สมเด็จพระสังฆราชเรื่องความเชื่อของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน) แห่งวัดบวรนิเวศราชวรวิหาร ทรงพระนิพนธ์ มีใจความว่า
อันความเชื่อของบุคคลนั้นย่อมเนื่องมากับเหตุแวดล้อมภายนอก ประกอบกับพื้นทางจิตและปัญญาของแต่ละคน บางคนเชื่อทาง ปาฏิหาริย์ บางคนชอบทางลึกลับ บางคนชอบผู้สำเร็จ เมื่อมีใครมา แสดงปาฏิหาริย์ เป็นต้น ให้ดูก็หลงเชื่อ โดยไม่ได้ไตร่ตรองก่อน หลง เชื่อไปทีเดียว

ความเชื่อของคนในปัจจุบันดูสับสนอยู่มาก เพราะคนเราบัดนี้ ขาดหลักที่ยึดเหนี่ยว อันแน่นอนมั่นคงของจิตใจ จะลงความเห็นอย่าง นี้ไม่ถูกนักเพราะส่วนใหญ่มีพระรัตนตรัย เป็นหลักยึดเหนี่ยวของจิตใจ อยู่ในเรื่องปาฏิหาริย์ เรื่องลึกลับต่างๆ ก็เช่นเดียวกัน เมื่อห้ามความ อยากรู้ อยากเห็นไม่ได้ ก็ลองดูในทางสบายใจ ไม่ให้เกิดความเชื่อและ

ปฏิบัติในทางที่เกิดทุกข์โทษ

ฉะนั้น จึงถึงเวลาที่จะต้องให้ความเชื่อด้วยปัญญา คือเหตุผล ชนิดที่ตาเห็น หูได้ยิน ส่วนที่พันหู พันตา พันประสบการณ์แบบปาฏิหาริย์ จะต้องลดให้น้อยลง ทำศรัทธาในพระรัตนตรัย ในหลักกรรมของ พระพุทธเจ้าให้มั่นคง จะไม่มีความผิดพลาด ปัจจุบันผู้ที่แสดงตนเป็น ผู้รู้ผู้วิเศษ ได้มีอยู่ในที่ต่าง ๆ ไม่น้อย ใครที่มีคนนับถือมากก็กลายเป็น คณาจารย์ หรือศาสตราจารย์ ตั้งลัทธิต่าง ๆ ขึ้น

การศึกษาให้รู้พระพุทธศาสนาโดยถูกต้องเป็นทางป้องกันมิให้ โอนเอียงไปตามเครื่องชักจูงใจได้ คนในโลกนี้เมื่อนับถือศาสนาใด ก็ ยืนยันว่าศาสนานั้นจริงแท้ เมื่อเชื่อก็ไม่ยอมพิสูจน์ จึงไม่พบความจริง ในศาสนาที่ตนนับถือ แม้จะมีผู้มาให้เหตุผลในทางที่ขัดแย้งกับความ เชื่อก็ไม่ยอมฟัง การนับถือศาสนาเช่นนี้เป็นเหตุให้วิวาทพุ่มเถียงกัน อย่างไม่รู้จบสิ้น

ความเชื่อมีแสดงไว้ในทุกศาสนา แต่ในพระพุทธศาสนาพระพุทธ- เจ้าทรงสอนให้เชื่อด้วย ปัญญา คือ ให้พิจารณาให้รู้เหตุรู้ผล แล้วให้เชื่อ ตามเหตุผล มิให้เชื่อด้วยอาการ 10 อย่าง คือ ด้วยฟังตามเหตุผล, ด้วย ถือสืบกันต่อมา, ด้วยอ้างว่าได้ยินมาอย่างนี้, ด้วยอ้างตำรา, ด้วยเหตุ ที่ตริกรตรองเอา, ด้วยนับตามที่คาดคะเนเอา, ด้วยคิดเอาตามอาการ, ด้วยต้องกับความคิดเห็น, ด้วยเห็นว่าผู้พูดเป็นผู้ควรเชื่อ, ด้วยเห็นว่า เป็นพระเป็นครูของตน

ศรัทธาที่เป็นตัวปัญญา เป็นสิ่งที่ถูกต้องมั่นคง ไม่มีใครมาหลอก ให้เป็นอื่นไปได้ ฉะนั้นศาสนาของพระพุทธเจ้า จึงจริงแท้และอยู่ใน ระยะเวลาเอี่ยมถึง มิใช่สุดเอี่ยม เหมือนอย่างเรื่องกำเนิดโลก หรือสุดโลก

ซึ่งไม่ทรงอธิบายเพราะเป็นเรื่องที่ไม่บังเกิดประโยชน์ที่จะทำให้ใครเป็นคนดี หรือคนเลวได้ จึงเป็นศาสนาที่แสดงข้อปฏิบัติตรงที่สุด

ศรัทธาในพระพุทธเจ้ามุ่งถึงศรัทธาอันเกิดจากความรู้ในธรรมของพระองค์ที่เกิดจาก “วิมังสา ความสอบสวนพิจารณา” โดยสอบสวนพระองค์ตั้งแต่ความประพจน์ทางกาย วาจา อชัฏ ความยั่งยืนของความประพจน์ ตลอดถึงธรรมในพระองค์ จึงกล่าวได้ว่า พระองค์มิได้ตรัสสอนให้มีศรัทธาในพระองค์เลย แต่กลับสอนให้มีวิมังสาในพระองค์ให้ดีกว่าก่อน แล้วจึงค่อยมาฟังธรรมเพราะจะเกิดความตั้งใจที่จะรับธรรม

ลักษณะที่ทรงธรรมนั้น คือ ทรงยกฝ่ายโทษ คือ ความโลภ โกรธ หลง กรรมของคนในโลก โกรธ หลง แล้วขึ้นแสดงคือ ข่าเขาบ้าง ลักของเขาบ้าง เป็นต้น ฝ่ายคุณได้ยกความไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง กรรมของคนที่ไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลงเปรียบเทียบให้เห็นได้ในปัจจุบันว่า ฝ่ายไหนเป็นอย่างไร ฝ่ายไหนควรเว้น ฝ่ายไหนควรทำ ในที่สุดก็ทรงสอนให้เมตตาจิต เป็นต้นไปในสัตว์ทั้งหลาย ผู้ที่มีจิตใจไม่มีเวร ไม่เบียดเบียนใคร มีใจไม่เศร้าหมอง ย่อมได้รับความอุ้มใจ อาทิ ไปเกิดดี ไม่มีทุกข์ มีสุขในปัจจุบัน เป็นต้น

ความเชื่อในเครื่องรางของขลังที่ทำขึ้นอาศัยคุณพระรัตนตรัย เป็นหัวใจเพื่อทำใจให้เข้มแข็ง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ธำรงรักษาไตรรงค์ คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ย่อมเป็นประโยชน์และก็พึงระวังมิให้เชื่อเกินขอบเขตที่ควร มิให้เชื่อจนมงาย ควรทราบด้วยว่า ความเชื่ออันตรงต่อหลักพระศาสนานั้นคือความเชื่อในกรรมและผลของกรรม เพื่อที่จะได้ละกรรมที่ชั่วที่ผิด ทำกรรมที่ดีที่ชอบ หากจะมี

เครื่องรางของขลังอันใดทำให้ละความชั่ว ทำกรรมดีได้ก็จะเป็นยอด
เครื่องรางของขลังทั้งหมด

ประวัติการณเกิดขึ้นแห่งพุทธรูปปั้นแรกสร้างขึ้นสำหรับการบูชา
เพื่อระลึกพระพุทธรูป เป็นพุทธานุสติ ฉะนั้นควรน้อมใจนึกเพื่อที่จะ
สังวร ระวังทางกรรมให้มากขึ้น เช่น เมื่อมีพระอยู่กับตัวจะทำอะไรก็
พิจารณาก่อนว่า ถูกหรือผิด ดีหรือชั่ว ถ้ารู้ว่าดี ถูกต้องก็ควรทำพระ
พุทธเจ้าทรงโปรด

พระพุทธรูปศาสนาไม่ได้สอนให้คนกลัวกรรม เป็นโทษของกรรม
หรืออยู่ใต้อำนาจกรรม แต่สอนให้รู้จักกรรม ให้มีอำนาจเหนือกรรม ให้
ควบคุมกรรมของตนในปัจจุบัน กรรมของตนในปัจจุบันคือ การกระทำ
ทุกอย่างที่ตนทำอยู่ทุกวันนี้ ประกอบด้วยเจตนาคือความจริงใจ
พระพุทธรูปเจ้าตรัสว่า **“เรากล่าวเจตนาว่าเป็นกรรม เพราะว่าคนมี
เจตนา ทำกรรมทางกายบ้าง วาจาบ้าง ทางใจบ้าง”**

คำที่ตรัสไว้นี้ ก็มีความง่าย ๆ ทุกคนจะทำ จะพูด จะคิดอะไร
ย่อมมีเจตนาคือ ความจริงใจนำอยู่เสมอ และวันหนึ่ง ๆ ก็ต้องทำ ต้อง
พูด ต้องคิดอย่างนั้นอย่างนี้ไปตามที่ตนเองตั้งใจจะทำ จะพูด จะคิด นี้
แหละคือกรรม วันหนึ่ง ๆ จึงทำกรรมมากมายหลายอย่าง หลักรกรรม
ไม่พ้น

พระพุทธรูปศาสนาสอนเรื่อง **“กรรม”** หลักใหญ่ก็มุ่งให้พิจารณา
ให้รู้จักปัจจุบันกรรมของตนนี้แหละว่า อะไรดีหรือชั่ว อะไรควรหรือไม่
ควร เพื่อที่จะได้เว้นกรรมที่ชั่วที่ไม่ควร ทำกรรมดีที่ควร พระพุทธรูป
นี้แสดงว่า คนมีอำนาจเหนือกรรม อาจควบคุมกรรมของตนได้ แต่ต้อง
ไม่ลืมว่า จะต้องควบคุมจิตเจตนาของตนได้ด้วย โดยตั้งมั่นแน่วแน่อยู่

ในธรรม เช่น เมตตา สติ ปัญญา เป็นต้น อันเป็นส่วนจิตและศีล อันหมายถึงตั้งเจตนาเว้นการที่ควรเว้น ทำการที่ควรทำในขอบเขตอันควร ดังนี้เรียกว่าเป็นพุทธานุสติ เมื่อมีพระอยู่กับตน ก็ควรจะเจริญพุทธานุสติ จะทำให้หนังเหนียวอยู่ยงคงกระพันหรือแคล้วคลาดจากความชั่ว ความผิดทั้งปวง

พระพุทธรศานานำคนเข้าหาเหตุผล เช่น กรรมและผลของกรรม ทุกข์และเหตุแห่งทุกข์ เป็นต้น สอนให้ใช้ปัญญามากกว่าที่จะใช้ความเชื่อ ในฐานะที่พระองค์ทรงเป็นผู้รู้พระที่ปส่งให้เห็นทางดำเนิน พระธรรมเป็นทางดำเนิน พระสงฆ์เป็นผู้ที่ได้ดำเนินไปในเบื้องหน้า ส่วนการดำเนินไปในทางที่พระพุทธเจ้าส่งให้เห็นนั้นเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องเดินเอง ตรงจุดนี้เองที่แสดงถึงคำสอนที่ว่า **“ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน”**

ฉะนั้น แม้ยังมีสันดานชอบเชื่อไปตามข่าวลือ หรือชอบขลัง ก็ต้องพยายามทำใจ เข้าหาเหตุผลตามหลักของพระพุทธเจ้า ไม่ตื่นเตลิดไปโดยปราศจากเหตุผลทางปัญญา จึงจะสมที่เป็นพุทธศาสนิกชน

ความเชื่อและความศรัทธา อย่างพุทธมามกะ

กล่าวว่า โดยความเชื่ออย่างพุทธมามกะ ซึ่งอาจจะแตกต่างจากความเชื่อของชนเหล่าอื่น

ทั้งนี้ โดยความเชื่อของพุทธมามกะมีดังนี้

1. พุทธมามกะ เชื่อโดยตรงต่อเหตุผล และด้วยความเป็นผู้อยู่ในอำนาจแห่งเหตุผล ข้อนี้ย่อมทำให้ความเชื่อของฉันทมีพอเหมาะพอสม ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป และเคียงคู่กันไปกับปัญญาพุทธมามกะ ถือกันเป็นแบบฉบับว่า การเชื่อมงกายเป็นสิ่งที่น่าอัศจรรย์อย่างยิ่ง พระพุทธเจ้าซึ่งเป็นจตุรรมแห่งความนับถือของพุทธมามกะนั้นเป็นผู้ที่รู้และดำเนินไปตามหลักแห่งการใช้เหตุผล จึงเป็นผู้กำจัดความมงกายของโลก

2. พุทธมามกะ เชื่อว่าพระพุทธเจ้าเป็นผู้ที่ได้บ่มพระองค์เองมาเป็นเวลาเพียงพอจนสามารถถึงด้วยพระองค์เอง และทรงชี้ทางให้มนุษย์มีความสะอาด ความสว่างและความสงบเย็นได้จริง เมื่อได้พิจารณาอุประวัตินี้แห่งคำสอน และการกระทำของพระองค์แล้ว คนทุกคนแม้กระทั่งผู้ที่ไม่นับถือพระองค์ ก็ย่อมเห็นได้ทันทีว่า พระองค์เป็นผู้ที่สมบูรณ์ด้วยความสะอาด ความสว่าง และความสงบถึงที่สุด จนสามารถสอนผู้อื่นในเรื่องนี้ ธรรมะที่พระองค์ได้ทรงบรรลุนั่นเอง ทำพระองค์ให้ได้นามว่า พระพุทธเจ้า

3. พุทธมามกะ เชื่อว่าพระธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบรรลุ และนำมาสอนนั้น คือความจริงอันตายตัวของสิ่งทั้งปวง อันมีอำนาจที่จะบันดาลสิ่งทั้งปวงให้เป็นไปตามกฎนั้น และโดยเฉพาะที่มีค่าต่อมนุษย์มากที่สุดก็คือ กฎความจริง ที่รู้แล้วสามารถทำผู้นั้นให้ปฏิบัติถูกในสิ่งทั้งปวง และพ้นทุกข์สิ้นเชิง พระธรรมนี้มีอยู่สำหรับให้มนุษย์เรียนรู้และทำตามจนได้รับผลจากการกระทำ เป็นความพ้นทุกข์สิ้นเชิงทั้งทางกาย และทางใจ

4. พุทรมามากะ เชื่อว่าพระสงฆ์คือบรรดามนุษย์ที่มีโชคดี มีโอกาสก่อนใครในการได้รู้ได้ปฏิบัติ และได้รับผลของการปฏิบัติในพระธรรมถึงขนาดที่พ้นจากทุกข์ยิ่งกว่าคนธรรมดา ด้วยความแนะนำของพระพุทธเจ้า พระสงฆ์จึงเป็นผู้ที่ควรได้รับการนับถือ และถือเอาเป็นตัวอย่างและเป็นที่ยำเพ็ญบุญของผู้ที่ประสงค์จะได้บุญ ใดๆ ก็อาจเป็นพระสงฆ์ที่แท้จริงได้ ไม่ว่าจะชาย หญิง บรรพชิต หรือฆราวาสเด็ก หรือผู้ใหญ่ มั่งมีหรือยากจน คนเป็นพระสงฆ์ได้ด้วยการประพฤติและการบรรลุลุทธิที่มีอยู่ในตัวเขา ไม่ใช่เพราะการเข้าพิธี หรือการเสกเป่าต่างๆ

5. พุทรมามากะ เชื่อว่าโลกนี้ไม่มีบุคคลใดสร้าง หรือคอยบังคับให้เป็นไป หากแต่เป็นสิ่งที่หมุนเวียนไปเองตามกฎของสังขารธรรม คือกฎธรรมชาติอันประจำอยู่ในส่วนต่างๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นโลก มันเป็นกฎธรรมดา หากแต่ว่ามีบางสิ่งบางอย่างลึกลับ ซับซ้อน ประณีต และมหัศจรรย์พอที่จะทำให้คนบางพวกหลงไปว่า มีผู้วิเศษคนใดคนหนึ่งเป็นผู้สร้างสิ่งต่างๆ เมื่อมนุษย์เรามีความรู้เท่าทันความเป็นไปของสิ่งเหล่านี้ได้มากเพียงใด ก็สามารถปรับปรุงตนเองให้ได้รับประโยชน์จากสิ่งเหล่านั้น หรืออยู่กันได้ด้วยความผาสุกมากเพียงนั้น ไม่ต้องมีคัมภีร์ซึ่งอ้างว่าส่งมาจากสวรรค์ คงมีแต่คัมภีร์ที่คนผู้เข้าถึงธรรมะแล้ว รู้เห็นได้อย่างไรก็บอกไปอย่างนั้น จนผู้อื่นสามารถเข้าถึงธรรมะได้อย่างเดียวกันก็พอแล้ว เราเรียกคนเหล่านั้นว่า พระพุทธเจ้าทั้งหลาย

6. พุทรมามากะ เชื่อว่ามนุษย์แต่ละคนล้วนมีกรรม หรือการกระทำของตนเอง เป็นเครื่องอำนวยความสะดวก และความทุกข์ แล้วแต่ว่า

เขาได้ทำอะไรอย่างไร ในขณะที่แล้วมา ทุกคนมีกรรมเป็นของตนเอง เป็นเครื่องปรุงแต่งตัวเอง บังคับความเป็นไปของตัวเองโดยเด็ดขาด จนกล่าวได้ว่า เรามีกรรมนั้นแหละเป็นตัวเราเอง ถ้าเขาอยากมีหรืออยากอยู่ในโลกที่งดงาม เขาก็ต้องทำกรรมดีโดยส่วนเดียว ถ้าเขาเบื่อต่อการเป็นอยู่ในโลกทุก ๆ แบบ เขาก็มีวิธีทำให้จิตใจของเขาสูงพอที่จะไม่ทำอะไร ๆ ให้เป็นกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดขึ้นมาได้ และอยู่เหนือกรรมโดยประการทั้งปวง ผู้ที่ทำกรรมชั่วไว้จักต้องได้รับโทษ หรือมีการทำคืนที่สมควรแก่กันเสียก่อน จึงจะพ้นจากกรรมชั่วนั้น เว้นเสียแต่เขาได้ทำกรรมดีไว้มากอีกทางหนึ่ง ถึงกับช่วยให้เขามีจิตใจสูง พ้นอำนาจของกรรมไปเสียก่อนที่มันจะให้ผลได้

7. พุทธมามกะ เชื่อว่าตัวแท้ของศาสนานั้น คือตัวการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายแห่งความจริงจนได้รับผลของการกระทำ เป็นความสะอาด ความสว่าง และความสงบจริง ๆ หาใช่เป็นเพียงคัมภีร์ หรือคำสั่งสอน หรือการสวดร้องท่องบ่น วิงวอน บวงสรวงไม่ พุทธมามกะมีศาสนาของตน อยู่ที่กาย วาจา ใจ อันสะอาดของตนเอง ความสะอาด ความสว่าง และความสงบนี้ คือความหมายอันแท้จริงของคำว่า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ซึ่งที่แท้สามองค์เป็นองค์เดียวกัน พุทธมามกะจึงทำใจของตนให้ปักดิ่งลงที่ความสะอาด ความสว่างและความสงบเท่านั้น

“ทั้งหมดนี้ คือความเชื่อ 7 ประการ ของพุทธมามกะ”

คัดจาก : หนังสือชุมนุมข้อคิดอิสระ พุทธศาสนิก พิมพ์ครั้งที่ 5 พ.ศ.2538 สำนักพิมพ์สุภาพใจ โดยท่านพุทธทาสภิกขุ 26 สิงหาคม 2498

ความเชื่อตาม หลักในพระพุทธศาสนา

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ หรือ หลวงพ่อปัญญา นันทภิกขุ ท่านได้เทศน์และบันทึกเกี่ยวกับหลักความเชื่อในพระพุทธศาสนาเอาไว้ว่า

“...พระพุทธศาสนาสอนให้คนเชื่อโดยใช้เหตุผล ใช้ปัญญา เราศึกษารวมระหมวดใดก็ตาม ถ้ามีศรัทธาขั้นต้น ต้องมีปัญญาประกบท้าย ศรัทธา-ศีล-สมาธิ-ปัญญา ต้องอยู่ด้วยกัน เพราะมีศรัทธาขาดปัญญา จึงมง่าย เชื่อง่าย ใครเขาก็จะจูงจูงไปได้ตามปรารถนา เสียผู้เสียคน ถูกหลอก ถูกต้มยุบยับไปหมด ใครเขาพูดอะไรก็เชื่อทั้งนั้น พอถามว่า “ใครว่า” ก็ตอบว่า “เขาวา” พอถามว่า “เขาไหน” “เขาหลวง” “หลวงไหน-หลวงพรหม” “พรหมไหน-พรหมศร” “ศรไหน-ศรียง” “ยิงไหน-ยิงนก” “นกไหน-นกเขา” “เขาไหน-เขาหลวง” นั้นมันก็ไม่ได้เรื่องแล้ว...”

...เขาบอกว่า “มีวัว 5 เขา” เชื่อ เขาบอกว่า “มีต้นกล้วยที่ออกไปลีกลางต้น” ก็เชื่อ แล้วไม่ใช่เชื่อเฉยๆ ไปไหว้ด้วย ไปขอหวยขอเบอร์ เอาทองไปปิด ถ้าต้นไม้มันพูดได้ มันคงพูดว่า “พวกแกมาไหว้ข้าทำไมกัน ข้ามันเป็นต้นกล้วย ข้าไม่เก่งเท่ามนุษย์ทั้งหลาย แต่มนุษย์มันโง่จริง มาไหว้ข้าได้” กล้วยมันก็ทำให้เท่านั้นเอง แต่ว่ามันดำไม่ได้ เราก็เลยไปไหว้มัน เทียวไหว้นั้น ไหว้นี้ ตามความเชื่อที่ไม่เป็นสาระ ไม่มีเหตุผล พระพุทธเจ้าไม่สรรเสริญความเชื่อแบบนั้น บัณฑิตไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ...

...ครั้งหนึ่ง พระพุทธเจ้าแสดงธรรมให้พระสารีบุตรฟัง พระสารีบุตรนี้เป็น “มือขวา” ของพระพุทธเจ้าในการเผยแผ่ธรรมะ พระโมคคัลลานะเป็น “มือซ้าย” พอพระพุทธเจ้าเทศน์จบลง ก็ทรงตรัสถามว่า “สารีบุตร...เธอเชื่อไหม ที่ตถาคตกล่าว” “ยังไม่เชื่อพระเจ้าข้า” พระสารีบุตรตอบ พระพุทธเจ้าจึงทรงตรัสว่า “ชอบแล้ว เป็นบัณฑิตผู้มีปัญญาต้องไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ” เพียงรับรู้ไว้ก่อนแล้วเอาไปพิจารณาค้นคว้าให้เห็นเหตุเห็นผลด้วยตนเอง จึงจะเชื่อ ได้ยินได้ฟังอะไรต้องพิจารณาโดยรอบคอบ จนประจักษ์ชัดแก่ใจแล้วจึงปลงใจเชื่อลงไป...”

นี่คือ

หลักความเชื่อในพระพุทธศาสนา...

ฤกษ์หิว-ฤกษ์ตาย

“มงคลตื่นข่าว” ได้แก่ ความเชื่อว่าสิ่งนั้นสิ่งนี้จะทำให้เราดีขึ้น ถ้านั่งทิศนั้นจะได้ดีขึ้น นอนหันหัวไปทางทิศนั้นจะดี ทิศนี้ไม่ดี เวลาจะไปไหนต้องดูฤกษ์บนฤกษ์ล่างเสียก่อนถึงจะไป บางคนถึงขนาดจะลงจากเรือนต้องลงงายใจดูก่อน ลมหายใจคล่องรูไหน คล่องรูขวา ก็ก้าว

เท่าซวก่อน ถ้าคล้องรูซ้าย ก็ก้าวเท้าซ้ายก่อน ทีนี้ถ้าคล้องทั้งสองรู ก็
เลยต้องกระโดดลงมา มันก็ยุ่งยาก มันไม่เข้าเรื่องนี้เรียกว่า “มงคลตื่น
ข่าว” วันนี้ดีวันนี้ไม่ดี พอพระจะสึกมีอยู่เรื่อย พวกเราไม่เป็นอย่างนั้น
หรอก เพราะหลวงพ่อล้างสมองเรียบร้อยแล้ว...

...โน่น ที่เตือร่อนนั้น โยมแม่นั้นเที่ยวไปหาพระ ไปดูหมอ หา
ฤกษ์สักดูมาแล้วมันก็แผลงๆ หลวงพ่อชอบสักพระตอนเช้าๆ มีเวลา
ไม่มีใครมารบกวน บางคนไปดูหมอมาให้สักเวลาสิบเอ็ดนาฬิกาสามสิบ
ห้านาที หลวงพ่อบอกว่า “เอ้อ นี่มันฤกษ์หัวนี้โยม” เพราะว่าเวลานั้น
มันยังฉันข้าวไม่เสร็จ จะสักกันได้อย่างไร...

...บางคนหนักถึงขนาดเวลาจะสักต้องรดน้ำมนต์ ยิ่งกับว่าการ
มาบวชมันช่วยเต็มที่ ต้องเอาน้ำมนต์มาล้างก่อนจึงจะออกไป มันไม่
เข้าทำเสียแล้ว เวลาจะออกจากวัดต้องหันหน้าไปทางทิศนั้นทิศนี้ วัด
นี้หน้าวัดมันอยู่ทางทิศตะวันตก ทีนี้บางทีไปดูหมอมา หมอบอกว่า
ต้องหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ถ้าออกอย่างนั้นมันก็จะถูกรวดชน
ตาย เพราะต้องเดินถอยหลังออกไป รดสิบล้อ รดมอเตอร์ไซค์ มันจะ
ได้ชนเอา... “อ้าว เพิ่งสึกออกมา...ตายเสียแล้ว” เพราะฤกษ์นี้มันฤกษ์
ตาย บางทีไปถึงบ้านแล้ว ต้องรอฤกษ์เข้าบ้านอีก บ้านก็ของเรา ไปเดิน
จงกรมอยู่ได้ ใครเห็นเขาจะว่า “เอ้อ ไ้ทิดนี้มันทำอะไร” อย่างนี้ไม่เข้า
เรื่อง ...

ประโยชน์ เป็นฤกษ์ของประโยชน์

...พวก “มงคลตื่นข่าว” มันเยอะ พอตื่นเข้าได้ยินเสียงจิ้งจกตก
...นับแล้ว...เท่านั้นเป็นมงคล...เท่านั้นไม่เป็นมงคล นับเสียงจิ้งจก

ตุ๊กแกร้อง... ก็นั่งนับอีก... ร้องก็ไม่ได้เรื่อง ยุ่งใหญ่ พระพุทธเจ้าท่าน
ว่าอย่างไร พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า “นฤขตต์ ปฏิมาเนตต์ อตุโถพาล์
อุปจจาคา” ประโยชน์ย่อมลวงเลยคนปัญญาอ่อนที่ไปนั่งดูดาว ดูเดือน
อยู่ “อตุโถ อตุตสส นฤขตต์ ก็ กริสสนติ ตารกา” ประโยชน์มันเป็นฤกษ์
อยู่ในตัวแล้ว ดวงดาวในท้องฟ้าจะช่วยอะไรได้”

—
ความเชื่อ
ในแต่ละยุคและสมัย
—

สำหรับความเชื่อในแต่ละยุคสมัยที่ได้คัดลอกมาจากหนังสือ
ประวัติศาสตร์ไทย หอสมุดแห่งชาติ มีดังนี้

ในสมัยทวารวดี
(พุทธศตวรรษที่ 12-18)

ความเชื่อของคนไทยในเรื่องสวรรค์ชั้นดาวดึงส์นั้น มีมาตั้งแต่ยุค
แรกเริ่มของประวัติศาสตร์ที่ได้รับวัฒนธรรมอินเดียแล้วซึ่งก็คือสมัย
ทวารวดีนั่นเอง ตัวอย่างหลักฐานทางศิลปกรรมที่พบก็คือ ศิลาสลัก
นูนต่ำปิดทอง สูง 2 เมตร เป็นภาพพุทธประวัติตอนพระพุทธองค์แสดง
ยมกปาฏิหาริย์ และตอนทรงแสดงเทศนาโปรดพุทธมารดาบนสวรรค์
ชั้นดาวดึงส์

ศิลาชั้นน้ำพบที่จังหวัดนครปฐม จัดเป็นศิลปะทวารวดี พุทธศตวรรษที่ 13-15 นอกจากนี้ยังมีประติมากรรมนูนต่ำ สลักจากหิน รูปพระพุทธรองค์ในพระอิริยาบถยืน พระหัตถ์แสดงปางปฐมเทศนาซึ่งสอนมีรูปบุคคลชั้นสูง (พระพรหมหรือพระอินทร์) อยู่ทางซ้ายในอิริยาบถยืน อายุราวพุทธศตวรรษที่ 13-15 ดีความได้ว่าเป็นพุทธประวัติตอนพระพุทธรองค์เสด็จจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

ในสมัยสุโขทัย (พุทธศตวรรษที่ 19-20)

ในช่วงหลังพุทธศตวรรษที่ 19 อันมีราชธานีสุโขทัยศูนย์กลางแห่งอำนาจได้ถือกำเนิดขึ้นมา ก็มีความเกี่ยวข้องกับคติสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เป็นอย่างมาก โดยพบร่องรอยหลักฐานทั้งทางโบราณคดีและหลักฐานทางศิลปกรรมเป็นจำนวนมาก เริ่มจากการวางผังเมืองที่มีคูน้ำคันดินรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาด 1,400 X 1,810 เมตรล้อมรอบบริเวณตัวเมือง

ศิลาจารึกหลักที่ 1 ระบุว่า “**รอบเมืองสุโขทัยนี้ ตริบูรได้สามพันสี่ร้อยวา**” ตริบูร หมายถึง กำแพงเมือง 3 ชั้น และยังคงอาจมีความหมายเชิงสัญลักษณ์อันศักดิ์สิทธิ์ คือ เป็นดั่งเมืองสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ซึ่งอยู่บนยอดเขาพระสุเมรุ มีศูนย์กลางความศักดิ์สิทธิ์คือ พระศรีมหาธาตุนครยอดดอกบัวตูมซึ่งเป็นเจดีย์ประธานของวัด อาจหมายถึงเจดีย์จุฬามณีที่ตั้งอยู่บนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ด้วย

ทั้งนี้ โดยที่มณฑลปัตตะรังของกลาง ผนังด้านใต้ก็ทำปูนปั้น ภาพเล่าเรื่องตอนพระพุทธองค์เสด็จจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ศิลปะสุโขทัยยังนิยมทำพระพุทธรูปลีลาซึ่งเป็นเรื่องในพุทธประวัติตอนเสด็จจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์อีกด้วย โดยรับอิทธิพลจากศิลปะพม่าสมัยเมืองพุกามผ่านมาทางล้านนา

ในสมัยล้านนา (พุทธศตวรรษที่ 18-23)

แคว้นล้านนานั้นถึงแม้ว่าทางด้านสถาปัตยกรรมชาวล้านนาจะไม่นิยมสร้างให้ดูโดดเด่นเป็นศูนย์กลางจักรวาลแบบขอมแต่กลับนิยมสร้างให้กลมกลืนอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ แต่คติไตรภูมิและสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ก็ยังมีอิทธิพลในงานประติมากรรมและจิตรกรรมอยู่บ้าง

สำหรับงานจิตรกรรมที่นิยมการเขียนภาพพระบฏ ซึ่งนิยมเขียนภาพพุทธประวัติตอนพระพุทธองค์เสด็จจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เช่น พระบฏ จากวัดกรูเงิน เชียงใหม่ พระบฏผืนนี้กว้าง 180 เซนติเมตร ยาว 340 เซนติเมตร เป็นภาพพระพุทธรูปขนาดใหญ่ในพระอิริยาบถลีลาจากชั้นบันได อยู่ภายในพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้งซึ่งเป็นประธานของภาพทั้งหมด ขนาบข้างด้วยบันไดซึ่งมีพื้นที่เล็กกว่าเป็นทางลงของของพระพรหม พระอินทร์ และเหล่าวิยหาร

ส่วนบนแสดงภาพสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ที่พระพุทธองค์เสด็จจากมา หลังจากทรงเทศนาพระอภิธรรมถวายพระพุทธมารดาที่พระเจดีย์จุฬามณี เทวดาที่มานมัสการ รวมทั้งภาพปราสาทไพชยนต์ของพระอินทร์ด้วย

ในสมัยอยุธยา (พุทธศตวรรษที่ 20-23)

สำหรับอาณาจักรอยุธยา คติความเชื่อเรื่องไตรภูมิและสวรรค์ชั้นดาวดึงส์นี้มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับวัฒนธรรมประเพณีของชาวอยุธยาเป็นอย่างยิ่ง เห็นได้จากอุตมคติเรื่องพระจักรพรรดิราช (พระจักรพรรดิราชหรือเจ้าเป็นใหญ่ในทั่วสารทิศตามคติของอินเดียที่ส่งมาให้เอเซียตะวันออกเฉียงใต้) ซึ่งต้องสร้างและบูรณะพระสถูปเจดีย์สำคัญตามเมืองต่างๆ

ดังนั้น จะเห็นได้จากพระนามของพระมหากษัตริย์และเจ้านายที่สำคัญที่เรียกว่า สมเด็จพระบรมราชา มหากษัตริราช และพระอินทราชาธิราช เป็นต้น อุตมคติในเรื่องพระจักรพรรดิราชนี้มักสัมพันธ์กับพระอินทร์ นอกจากนี้ยังสัมพันธ์กับพระราชพิธีเนื่องในโอกาสพิเศษ เช่น พระราชพิธีอินทราภิเษก ซึ่งเป็นพระราชพิธีที่อุปมาเหมือนการอภิเษกพระอินทร์กลับเข้าไปปกครองบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เหนือยอดเขาพระสุเมรุอันเป็นแกนกลางของจักรวาล พระราชพิธีนี้ได้มีกล่าวในพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาว่าได้กระทำขึ้นในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ในด้านงานศิลปกรรมต่างๆ ก็มีคติความเชื่อเรื่องสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เข้าไปเป็นแรงบันดาลใจให้ช่างด้วยเช่นกัน

สถาปัตยกรรมต่างๆ ของอยุธยานั้นก็มีแรงบันดาลใจจากคติความเชื่อเรื่องไตรภูมิและสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ หลายวัดมีคูน้ำล้อมรอบ นอกจากทางด้านประโยชน์ใช้สอยที่เป็นรูปธรรมแล้ว ยังเป็นการแสดง